

**ПРЕДЛОЖЕНИЕ НА УПРАВЛЯВАЩИЯ ОРГАН ЗА 17-ТО ИЗМЕНЕНИЕ
НА ПРСР 2014-2020**

Съдържание

I. Причини и/или свързани с изпълнението проблеми, които обосновават изменението.....	4
II. Извеждане и добавяне на средства като част от 17-то изменение на ПРСР 2014-2020	8
1. Извеждане на средства	8
1.1 Мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“ и мярка 16 „Сътрудничество“	8
1.2 Подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства" (извеждане с цел преразпределяне в рамките на EURI)	9
1.3 Подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“	9
1.4 Подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“	9
1.5 Подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“	10
1.6 Подмярка 6.4.1. „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“	10
1.7 Мярка 10 „Агроекология и климат“	12
1.8 Мярка 11 „Биологично земеделие“	12
1.9 Подмярка 22.2. „Извънредно временно подпомагане за МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“	12
1.10 Финансов инструмент	13
2. Добавяне на средства	14
2.1 Подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства"	14
2.2 Подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“	15
2.3 Подмярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура"	15
2.4 Мярка 14 „Хуманно отношение към животните“	15
III. Преразпределяне в рамките на мерки/подмерки от ПРСР 2014-2020	16
1. Преразпределение на остатъчни средства по подмерките на мярка 19 VOMP от ПРСР 2014-2020.....	16
2. Преразпределение на остатъчни средства в рамките на мярка 22 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“	17
3. Преразпределение на остатъчни средства в рамките на Инструмента на Европейския съюз за възстановяване (European Union Recovery Instrument – EURI)	17
IV. Очаквано въздействие на изменението върху бюджета на ПРСР 2014-2020.....	19
V. Допълнителна обосновка на предлаганите промени.....	20
1. Осигуряване на допълнителни средства по подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделските стопанства“ за проектни предложения от прием 2021 г.	20

2. Осигуряване на допълнителни средства по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ за проектни предложния от прием 2022 г. по процедури „Улици“ и „Пътища“	21
3. Стартиране на целеви прием за инвестиции и дейности, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда, включително ВЕИ, по подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“	23
VI. Други изменения и пояснения	24
VII. Въздействие от промяната върху показателите	24
VIII. Последващи действия	24

I. Причини и/или свързани с изпълнението проблеми, които обосновават изменението

С настоящият материал българските власти представят информация относно предвидените мерки и действия, които се планира да бъдат предприети от страна на Управляващия орган на ПРСР 2014-2020 през 2024 г. във връзка с генерираните свободни средства по отделните мерки и подмерки от Програмата.

Представената по-долу информация е подготвена, като са взети предвид напредъка по прилагане и изпълнение на Програмата, както и остатъчните средства по мерките и подмерките от ПРСР 2014-2020 към месец Март 2024 г.

Предложените възможности са основани на исторически данни от прилагане на Програмата в заключителният ѝ период, включително напредъка по изпълнението на отделните мерки и подмерки, заложените цели и не на последно място – очакванията на заинтересованите страни. Предвидените действия са съобразени с бюджетните нива по мерки и подмерки в съответствие с последното одобрено от службите на ЕК 16 – то изменение на ПРСР 2014-2020. Най-общо планираните от Управляващият орган действия могат да се групират в няколко аспекта:

- **Оптимално разходване на свободни финансови средства, налични в конкретна мярка/подмярка от ПРСР 2014-2020;**
- **Пренасочване на свободни финансови средства, налични в различни фокус области от конкретна мярка/подмярка от ПРСР 2014-2020;**
- **Пренасочване на свободни финансови средства от една мярка/подмярка към друга мярка/подмярка от ПРСР 2014-2020.**

Изпълнението на отделните действия, които Управляващият орган предвижда да предприеме във връзка с посочените групи е обвързано с подготовка и представяне пред ЕК на предложение за 17 – то изменение на ПРСР 2014-2020. Отчитайки етапа, в който се намира прилагането на ПРСР 2014-2020 и приближаващият краен срок за достигане на средствата до крайните получатели /31.12.2025 г./, налагат УО на ПРСР да предприеме бързи и адекватни мерки, които да гарантират ефективно и ефикасно изпълнение на съответните действия.

Ключов етап в изпълнение на тези мерки е подготовката на предложение за изменение на ПРСР 2014-2020 и разработване или актуализиране на съответното национално законодателство за прилагане на мерките от Програмата.

Българските власти планират да преразпределят остатъчните средства от следните мерки/подмерки:

- Мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“
- Финансов инструмент – кредитен фонд
- Подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“

- Подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“
- Подмярка 6.4.1. „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“
- Мярка 10 „Агроекология и климат“
- Мярка 11 „Биологично земеделие“
- Мярка 16 „Сътрудничество“
- Подмярка 22.2. „Извънредно временно подпомагане за МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“

Свободните разполагаеми средства ще бъдат пренасочени към бюджетите на следните мерки/подмерки:

- Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“;
- Подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“;
- Подмярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“;
- Преразпределение на средства в рамките на ВОМР.

При преразпределението на средствата между отделните мерки и подмерки, включително фокус области, българските власти ще съблюдават установените правила и процентни съотношения /национален бюджет и ЕЗФРСР/ в общия размер на публичните средства. Също така, ще бъде спазено изискването на чл. 59, пар. 6 от Регламент 1305/2013, а именно поне 30 % от участието на ЕЗФРСР в програмата за развитие на селските райони е запазено за мерки по следните чл.: чл. 17 за инвестиции, свързани с околната среда и климата; чл. 21, 28, 29 и 30, с изключение на плащанията, свързани с Рамковата директива за водите и чл. 31, 32 и 34.

Таблица 1: Индикативен остатъчен бюджет по мерки/подмерки от ПРСР 2014-2020 към м. Март 2024 г.

Мярка/Подмярка	Бюджет, публични средства, млн. евро	Бюджет, НБ, млн. евро	Бюджет, ЕЗФРСР, млн. евро	Вкл. EURI, млн. евро
Мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“	7.98 млн. €	0.80 млн. €	7.18 млн. €	0.00 млн. €
Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“*	31.31 млн. €	5.86 млн. €	18.93 млн. €	6.51 млн. €
Подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“	2.63 млн. €	0.39 млн. €	2.24 млн. €	0.00 млн. €
Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“	27.45 млн. €	5.65 млн. €	18.20 млн. €	3.60 млн. €
Подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“	13.18 млн. €	0.35 млн. €	1.98 млн. €	10.85 млн. €
Подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ (ТПП)	1.85 млн. €	0.11 млн. €	0.60 млн. €	1.15 млн. €
Подмярка 6.4.1 „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“	27.76 млн. €	4.16 млн. €	23.60 млн. €	0.00 млн. €
Подмярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“	25.80 млн. €	3.87 млн. €	21.93 млн. €	0.00 млн. €
Мярка 10 „Агроекология и климат“, Мярка 11 „Биологично земеделие“, Мярка 12 „Плщания по „Натура-2000“ и Рамковата директива за водите“, Мярка 13 „Плщания за райони,изправени пред природни или други специфични ограничения“.	13.86 млн. €	3.47 млн. €	10.40 млн. €	0.00 млн. €
Мярка 16 „Сътрудничество“	5.03 млн. €	0.50 млн. €	4.53 млн. €	0.00 млн. €
Финансов инструмент	19.22 млн. €	2.88 млн. €	16.33 млн. €	0.00 млн. €
Мярка 22 „Изключителна временна подкрепа за земеделски стопани и МСП, особено засегнати от въздействието на нахлуването на Русия в Украйна“ (член 39б)	1.11 млн. €	0.17 млн. €	0.94 млн. €	0.00 млн. €
Общо /* с вкл. остатъчен бюджет от EURI/	177.17 млн. €	28.21 млн. €	126.85 млн. €	22.11 млн. €

Таблица 2: Предложение за преразпределение на средства: Предложение за преразпределение на средства между мерки и подмерки от ПРСР 2014-2020 г. в 17-то изменение на Програмата

Мярка/подмярка	Текущ индикативен бюджет, евро, публични средства (16то изменение)	Преразпределение вътре в мерки/подмерки, евро публични средства	Предложение за извеждане/добавяне, евро, публични средства	Предложение за извеждане/добавяне, евро, публични средства, EURI, (равни на ЕЗФРСР)	Бюджет, евро, публични средства, след извеждане/добавяне
Мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване"	14 188 889		-7 888 889		6 300 000
Подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства" (извеждане в рамките на EURI)				-1 553 930	
Подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства"	671 551 858		24 682 961	1 553 930	696 234 819
Подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства"	5 400 000		-2 630 651		2 769 349
Подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти"	495 316 901		10 733 333	11 995 000	518 045 235
Подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани"	96 935 243		-2 000 000	-10 850 000	84 085 243
Подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитието на малки стопанства"	80 651 176			-1 145 000	79 506 176
Подмярка 6.4.1. „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности"	59 739 831		-27 000 000		32 739 831
Подмярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура"	735 479 929		43 863 371		779 343 300
Мярка 10 „Агроекология и климат"	273 051 283		-6 900 000		266 151 283
Мярка 11 „Биологично земеделие"	213 943 439		-6 500 000		207 443 439
Мярка 14 „Хуманно отношение към животните"	22 331 536		60 000		22 391 536
Мярка 16 „Сътрудничество"	13 013 333		-5 000 000		8 013 333
Подмярка 19.1. „Помощ за подготвителни дейности"	8 023 392	-2 553 276			5 470 117
Подмярка 19.2. „Прилагане на операции в рамките на стратегии за водено от общностите местно развитие"	117 773 563	-150 803			117 622 759
Подмярка 19.3. „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи"	6 500 000	-1 306 792			5 193 208
Подмярка 19.4. „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие"	34 118 041	4 010 871			38 128 912
Подмярка 22.1. „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна"	29 463 500	395 919			29 859 419
Подмярка 22.2. „Извънредно временно подпомагане за МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна"	3 500 000	-395 919	-1 104 706		1 999 375
Финансов инструмент - кредитен фонд (частта, условно разпределена в М4)	15 294 118		-14 701 394		592 724
Финансов инструмент - кредитен фонд (частта, условно разпределена в М6)	1 764 706		-1 754 426		10 280
Финансов инструмент - кредитен фонд (частта, условно разпределена в М19)	2 941 176		-2 924 043		17 133
Общо изведени средства		-4 406 790	-78 404 109	-13 548 930	
Общо добавени средства		4 406 790	79 339 665	13 548 930	
Общо ПРСР 2014-2020 (всички средства, налични по Програмата)	3 789 090 449	0	935 556	0	3 790 026 005

* Разликата от 935 556 евро в общия размер на публичните средства след прехвърлянето се дължи на различния процент на съфинансиране.

Като цяло за изменението са отчетени и съобразени и изискванията на чл. 59, ал. 6 от Регламент 1305/2013, както и т.нар. „non-regression principle” (съгласно който тази сума трябва да бъде като съотношение над 35.7%). След всички планирани за прехвърляне суми между мерки и подмерки на ПРСР 2014-2020, по така направените изчисления, съотношението все още е в размер на 35.8 %.

По отношение на сумите, прехвърляни в рамките на инструмента EURI съотношението остава без промяна - средства в размер на 90 720 000 евро, или 44,9% от всички налични, са разпределени за инвестиции в обхвата на чл. 59, ал 6 от Регламент 1305/2013, а средства в размер на 111 216 861 евро, или 55,1% от всички налични, са разпределени за инвестиции извън „околна среда“ - за насърчаване на икономическото и социалното развитие.

II. Извеждане и добавяне на средства като част от 17-то изменение на ПРСР 2014-2020

1. Извеждане на средства

1.1 Мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“ и мярка 16 „Сътрудничество“

Текущият индикативен бюджет на мярка 1 е 14 188 889 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 7 888 889 евро публични средства, които представляват неусвоени средства към момента. След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти суми в размер на 6 300 000 евро публични средства.

Текущият индикативен бюджет на мярка 16 е 13 013 333 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 5 000 000 евро публични средства, които представляват неусвоени средства към момента. След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти суми в размер на 8 013 333 евро публични средства.

Естеството на подпомаганите дейности по мярка 1 и мярка 16 от ПРСР 2014-2020 г. изисква продължителен период за тяхното изпълнение, като например провеждане на дългосрочни обучения за земеделски стопани в подходящ период от годината, съобразен с тяхната натовареност в стопанствата или провеждане на експерименти от оперативни групи, които изискват по-дълъг период от време, за да се установи дали наистина са успешни.

От друга страна, интензитетът на помощта (100 % от допустимите за подпомагане разходи в повечето случаи) изисква провеждане на процедури за избор на изпълнители от бенефициентите съгласно българското законодателство, за да се гарантира, че за реализацията на одобрените разходи са спазени изискванията за провеждане на пазарно проучване и избор на оптимално съотношение между цена и качество по предварително зададени параметри, което забавяне реалното стартиране на изпълнението на дейностите по одобрените проекти.

Също така, на база опита от прилагането на съответните мерки може да се заключи, че оценката на постъпилите проектните предложения отнема по-дълъг период от време спрямо

по-популярните мерки от ПРСР 2014-2020 г., поради тяхната сложност и многообразие, т.е. необходимостта от привличане на външни оценители за извършване на оценката.

Всички тези фактори показват, че анализът по отношение на разходването на остатъчните средства по ПРСР 2014-2020 г. следва да се съобрази с предвидения краен срок за изпълнение на одобрените проекти по ПРСР 2014-2020 г., а именно 1 септември 2025 г.; времето необходимо за оценка на проектни предложения по евентуално обявени процедури за прием по съответните мерки и най-вече сроковете, необходими за изпълнение на съответните одобрени проекти.

От горното се налага извода, че стартирането на приеми по мярка 1 и мярка 16 следва да бъде свързано с осигуряването на възможност за така наречените „преходни мерки“, а именно за осигуряване на бюджет за поетите ангажименти по сключени договори от бюджета на Стратегическия план 2023-2027, за тези разходи, които следва да бъдат извършени след 31 декември 2025 г.

На този етап на прилагане на ПРСР 2014-2020 г. вземайки предвид правилото N+3 и от гледна точка на необходимостта от ефективно управление на средства по Програмата се налага извода, че не е целесъобразно да се планират приеми с остатъчните неусвоени/освободени средства по мярка 1 и мярка 16, а същите е необходимо по целесъобразност да бъдат прехвърлени в други мерки, които могат да доведат до желания резултат в рамките на програмния период.

1.2 Подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства" (извеждане с цел преразпределяне в рамките на EURI)

Текущият индикативен бюджет на подмярката е 671 551 858 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 1 553 930 евро публични средства от ФО 5А и 5Б, които представляват неусвоени средства към момента по линия на инструмента EURI. Тези средства са предвидени изцяло за преразпределение отново в рамките на подмярка 4.1, към Приоритет 4.

1.3 Подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“

Текущият индикативен бюджет на подмярката е 5 400 000 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 2 630 651 евро публични средства, които представляват неусвоени средства към момента.

След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти суми в размер на 2 769 349 евро публични средства.

1.4 Подмярка 6.1. „Стартова помощ за млади земеделски стопани“

Текущият индикативен бюджет на подмярката е 96 935 243 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 12 850 000 евро публични средства (от които 10 850 000 евро в рамките на EURI), които представляват

неусвоени средства към момента. След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти суми в размер на 84 085 243 евро публични средства.

1.5 Подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“

Текущият индикативен бюджет на подмярката е 80 651 176 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 1 145 000 евро публични средства, които представляват неусвоени средства към момента в рамките на EURI. След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти суми в размер на 79 506 176 евро публични средства.

1.6 Подмярка 6.4.1. „Инвестиционна подкрепа за неземеделски дейности“

Текущият индикативен бюджет на подмярката е 59 739 831 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 27 000 000 евро публични средства, които представляват неусвоени средства към момента. След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти суми в размер на 32 739 831 евро публични средства.

Пренасочването на остатъчните средства от подмярка 6.4.1 се предлага с цел оптимално разходване на средствата по Програмата предвид финализирането ѝ в края на 2025 г.

Проектите по подмярката включват инвестиционни дейности, предимно насочени към закупуване на машини, съоръжения, оборудване и строително-монтажни дейности в областта на услугите, производството и занаятите на територията на селските райони. Това от своя страна, в комбинация с времето, необходимо на одобрените бенефициенти за стартиране изпълнението на проектите, включително обезпечаване на собственото самоучастие, генерира времеви период, който надхвърля оставащия период до края на 2025 г. Факторът време е от ключово значение за изпълнението на проектите, които са насочени към земеделски стопани и микропредприятия за развитие на неземеделски дейности на територията на селските райони.

Предложението на УО на ПРСР е продиктувано и от високият риск за изпълнение на инвестиции и дейности по посочената подмярка в по - кратки срокове, като се има предвид оставащият времеви период за прилагане и изпълнение на ПРСР 2014-2020. Управляващият орган, също така, отчита и високият риск по отношение на качеството на този тип проекти и навременното им изпълнение в изключително кратки срокове.

В този контекст, УО счита за целесъобразно осигуряването на достатъчно време както за подготовка на проектни предложения, така и за адекватно време за тяхното изпълнение, съобразено с характера на подпомаганите дейности и инвестиционни разходи.

От своя страна, пренасочването на остатъчните средства от подмярка 6.4.1 към други мерки/подмерки от Програмата ще осигури реална възможност за максимално усвояване на

разполагаемия бюджет, като това ще има и цялостен положителен принос при изпълнението на специфичните цели и индикатори на Програмата.

Осигуряването на изпълнение на инвестиции в селските райони ще се реализира чрез стартиране прилагането на сходна инвестиционна интервенция, включена в СПРЗСР 2023-2027 г., а именно II.Г.3 Инвестиции за неселскостопански дейности в селските райони, която предлага аналогични дейности за подпомагане като подмярка 6.4.1.

УО е заявил своите намерения за стартиране прилагането на интервенция II.Г.3 през календарната 2024 г., като на официалната [интернет страница на СПРЗСР 2023-2027 г.](#) е публикувана предварителна информация относно планираните приеми на заявления за подпомагане по интервенциите от Плана за календарната 2024 г. С тази информацията Управляващият орган има за цел да даде насока за земеделските стопани и други заинтересовани страни за намеренията за стартиране на интервенции през 2024 г.

Стартирането на интервенции през 2024 г. и в частност на интервенция II.Г.3 ще бъде съпроводено от широка дискусия със заинтересованите страни при разработване на националното законодателство, включително в рамките на Комитет по наблюдение.

При разглеждането на настоящото предложение за прехвърляне на средства от подмярка 6.4.1 следва да бъде взето предвид и следното:

Целите, които УО си е поставил с прилагането на подмярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ на национално ниво в много голяма степен са постигнати чрез прилагането на подхода Водено от общностите местно развитие през периода 2024-2020 г. Към изпълнението на подмярката за подкрепа на неземеделски дейности традиционно (през програмния период 2027-2013 г. към аналогичната мярка от ПРСР също имаше отчетен огромен интерес от страна на бенефициентите) има много голям инвестиционен интерес от страна на местните общности, обхванати от стратегиите за BOMP на МИГ.

Всички 64 местни инициативни групи, които изпълняват стратегии за Водено от общностите местно развитие през периода 2014-2020 г. имат включени в стратегиите си мерки, чиито еквивалент е подмярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ от ПРСР 2014-2020 г. Анализът на УО показва, че това е втората по обем на финансовия ресурс мярка от стратегиите (след мярка 7.2) и по нея броят на подадените проекти в пъти надвишава проектите, подадени от потенциални кандидати по останалите мерки от СВOMP. Общо за всички 64 МИГ бюджетът за финансиране на проекти, насочени към подкрепа за развитие на неземеделски дейности от микро- малки и средни предприятия в селските райони, е в размер на 59 228 354,55 лева. Това представлява 25 на сто от бюджета на всички мерки, финансирани по ЕЗФРСР на стратегиите на МИГ (230 055 591,67 лева).

От началото на прилагането на стратегиите за BOMP през програмния период 2014-2020 г. до средата на месец ноември 2023 г. по мярка 6.4.1 от стратегиите на всички МИГ са сключени 401 административни договори за изпълнение на проекти с обща договорена безвъзмездна

финансова помощ в размер на 38 740 214,33 лева. Реално изплатени са 11 463 661,48 лева по общо 144 от тези административни договори.

Общо по проектите на МИГ до края на 2022 г. са разкрити 590 работни места, по-голямата част от които са по проектите за развитие на неземеделски дейности.

1.7 Мярка 10 „Агроекология и климат“

Текущият индикативен бюджет на мярката е 273 051 283 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 6 900 000 евро публични средства, които представляват неусвоени средства (при изчисленията са взети предвид и прогнозите за разплащане на кампания 2024). След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажменти суми в размер на 266 151 283 евро публични средства.

1.8 Мярка 11 „Биологично земеделие“

Текущият индикативен бюджет на мярката е 213 943 439 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 6 500 000 евро публични средства, които представляват неусвоени средства (при изчисленията са взети предвид и прогнозите за разплащане на кампания 2024). След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажменти суми в размер на 207 443 439 евро публични средства.

Предложението за извеждане на средства от **мярка 10 „Агроекология и климат“** и от **мярка 11 „Биологично земеделие“** е обусловено от факта, че по тях няма правна възможност съгласно европейското законодателство за поемане на нови ангажменти, считано от 2023 г. В рамките на календарните 2023 г. и 2024 г. се приемат само заявления за плащане за приключващи поети краткосрочни ангажменти по двете мерки, които ангажменти са регламентирани в съответствие с Регламент (ЕС) 2020/2220 на Европейския парламент и на Съвета от 23 декември 2020 година. В този регламент е предвидено, че за да се гарантира, че земеделските стопани и други бенефициери могат да получават подпомагане от ЕЗФРСР през 2021 г. и 2022 г., Съюзът следва да продължи да предоставя такова подпомагане през преходния период съгласно условията на настоящата рамка на ОСП.

По отношение на компенсаторните мерки от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г., същите са намерили своето отражение в Стратегическия план за развитието на земеделието и селските райони за периода 2023 – 2027 г. и по тях вече има обявени приеми на заявления за подпомагане през кампания 2023 г., като предстои прием и през настоящата кампания 2024 г.

1.9 Подмярка 22.2. „Извънредно временно подпомагане за МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“

С четиринадесетото и петнадесетото изменение на ПРСР 2014-2020, Управляващият орган разработи и стартира мярката, насочена към подкрепа на земеделски стопани и МСП, особено засегнати от кризата в Украйна – като предвидените средства общо за двете подмерки са в

размер на максимално допустимите съгласно изискванията на европейското законодателство 5% от целия наличен пакет от ЕЗФРСР - 28 018 975 евро от ЕЗФРСР, или 32 963 500 евро общо публични средства.

С предложението за 17-то изменение на ПРСР 2014-2020, от подмярка 22.2. „Извънредно временно подпомагане за МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“ се извеждат средства в размер на 1 500 625 евро публични средства, които представляват общо неусвоен остатък по мярката.

От тях, 395 919 евро публични средства, се предлага да бъдат преразпределени към подмярка 22.1. „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“ с цел компенсиране на надплатени средства в рамките на приключилите вече приеми. Останалите средства, в размер на 1 104 706 евро публични средства се предлага да бъдат преразпределени към други мерки/подмерки от ПРСР 2014-2020.

След извеждането на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поети ангажименти суми в размер на 31 858 794 евро публични средства.

1.10 Финансов инструмент

Бюджетът, заделен за ФИ с 6-то изменение на ПРСР е 20 000 000 евро, условно разпределен към бюджетите на мерки 4, 6 и 19. От старта на финансовия инструмент на 25.11.2021 г. до 31.12.2023 г. са предоставени общо 4 кредита на обща стойност 1 007 260 евро, които са съфинансирани със средства от ПРСР в размер на 503 630 евро.

ИНФОРМАЦИЯ ЗА ДОГОВОРЕНИТЕ И РАЗПЛАТЕНИ СРЕДСТВА КЪМ КРАЙНИ ПОЛУЧАТЕЛИ ПО ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ОТ ПРСР, В ЕВРО							
Финансов продукт	Общ размер на финансовото участие на ПРСР, за който е поето задължение в споразумението за финансиране (в евро)	Договорен и средства с ФП съгласно подписано ОС	Преведени средства от ДФЗ на ФМФИБ	Средства, договорени и разплатени към КП		Брой на договорени и разплатени кредити	Постигнат ефект на лоста
				Финансиран е от ФМФИБ	Финансиране от ФП		
Кредити	20 000 000	19 582 779	5 000 000	503 630	503 630	4	2,35

От предоставените данни е видно, че изпълнението на Финансовия инструмент не отговаря на очакваното. За да изследва причините за незадоволителното изпълнение, Управляващият орган, съвместно с Фонд мениджъра на инструмента - ФМФИБ, направи пазарно проучване сред финансовите институции (финансови посредници) в страната. Като основни пречки пред усвояването на средства по Финансовия инструмент бяха изведени следните:

- Предпочитан финансов продукт са гаранциите (а не кредити със споделен риск), поради високата ликвидност на банките в страната.
- Правилата за държавни помощи ограничават допустимости на част от крайните получатели, тъй като брутният еквивалент на предоставената помощ по кредита, натрупана с финансовата помощ по проекта надхвърля максимално допустимия интензитет на финансова помощ.

Съгласно подписаното Финансово споразумение с Фонд мениджъра ФМФИБ, срокът за предоставяне на финансиране към крайни получатели изтече на 31.12.2023 г. С оглед на незадоволителните резултати от прилагането на инструмента и риска от загуба на средствата, предназначени за финансов инструмент, УО на ПРСР взе решение за прекратяване на споразумението и връщане на неизразходваните средства обратно в бюджета на ПРСР. До стартирането на финансов инструмент по Стратегическия план, нуждата от улесняване на достъпа до финансиране ще се покрива от действащата гаранционна схема към Национален гаранционен фонд ЕАД, която беше стартирана по ПРСР 2007-2013 и продължава действието си с национални средства.

Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за извеждане на суми в размер на 19 379 863 евро публични средства, които представляват неусвоени средства към момента. След извеждането на тези суми, включително удържаните такси за управление от Фонд мениджъра ФМФИБ, като вече усвоени средства ще останат суми в размер на 620 137 евро публични средства.

2. Добавяне на средства

2.1 Подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства"

Текущият индикативен бюджет на подмярката е 671 551 858 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за общо добавяне на суми в размер на 26 236 891 евро публични средства (от които 1 553 930 представляват преразпределение в рамките на EURI). Добавените суми от други мерки/подмерки са в размер на 24 682 961 евро публични средства.

След добавянето на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти, както и за поемане на нови ангажименти суми в размер на 696 234 819 евро публични средства.

Таблица 3: Преразпределение в рамките на подмярка 4.1, сумите са в евро публични средства:

Подмярка/Фокус област	2А	2Б	4 А, Б, В	5А	5Б	5В	5Г	Общо
4.1 Програмирани 16-то изменение	397 344 075	81 367 533	56 200 240	45 913 452	87 045 076	2 374 822	1 306 660	671 551 858
4.1 Предложени 17-то изменение	417 040 825	83 179 298	57 754 170	47 820 029	86 759 014	2 374 822	1 306 660	696 234 819
4.1 Разлика	19 696 751	1 811 765	1 553 930	1 906 577	-286 062	0	0	24 682 961

2.2 Подмярка 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“

Текущият индикативен бюджет на подмярката е 495 316 901 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за общо добавяне на суми в размер на 22 728 333 евро публични средства (от които 11 995 000 представляват добавяне в рамките на EURI).

След добавянето на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти, както и за поемане на нови ангажименти суми в размер на 518 045 235 евро публични средства.

Таблица 4: Преразпределение в рамките на подмярка 4.2, сумите са в евро публични средства:

Подмярка/Фокус област	3А	5Б	5В	Общо
4.2 Програмирани 16-то изменение	372 994 275	74 937 141	47 385 485	495 316 901
4.2 Предложени 17-то изменение	384 989 275	84 270 475	48 785 485	518 045 235
4.2 Разлика	11 995 000	9 333 333	1 400 000	22 728 333

2.3 Подмярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“

Текущият индикативен бюджет на мярката е 735 479 929 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за добавяне на суми в размер на 43 863 371 евро публични средства, които представляват неусвоени средства към момента.

След добавянето на тези суми, в мярката ще останат на разположение за изпълнение на вече поетите ангажименти, както и за поемане на нови ангажименти суми в размер на 779 343 300 евро публични средства.

2.4 Мярка 14 „Хуманно отношение към животните“

Текущият индикативен бюджет на мярката е 22 331 536 евро публични средства. Предложението на УО на ПРСР 2014-2020 е за добавяне на суми в размер на 60 000 евро публични средства, с цел компенсиране на надплатени средства към момента.

След добавянето на тези суми, в мярката ще останат на разположение суми в размер на 22 391 536 евро публични средства.

III. Преразпределяне в рамките на мерки/подмерки от ПРСР 2014-2020

1. Преразпределение на остатъчни средства по подмерките на мярка 19 ВОМР от ПРСР 2014-2020

Съгласно чл. 35, параграф 2 на Регламент (ЕС) 1303/2013 подкрепата за текущите разходи и популяризирането на всяка стратегия за Водено от общностите местно развитие не може да превишава 25% от общият размер на публичните разходи в рамките на стратегията.

След удължаването на периода на прилагане на стратегиите за ВОМР до 2025 г., от страна на Управляващия орган на ПРСР 2014-2020 г. е извършен анализ, като е установено, че част от МИГ изпитват недостиг на средства по подмярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за Водено от общностите местно развитие“ от ПРСР 2014 – 2020 г. за 2024 г. Броят на МИГ с недостатъчен бюджет по същата подмярка за 2025 г. се увеличава. Това е подкрепено и с писмо от асоциация „Българска национална ЛИДЕР мрежа“, в което се изтъква необходимост от увеличаване на размера на средствата по подмярка 19.4 за всяка МИГ, което да позволи успешното изпълнение на стратегиите за ВОМР за програмен период 2014-2020 г.

Предвид гореизложеното УО на ПРСР 2014-2020 г. предлага преразпределение на остатъчни средства по подмерките на мярка 19 ВОМР от ПРСР, както следва:

По подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“ през програмния период са извършени общо 3 приема за проектни предложения за подготвителни дейности и 2 приема на проектни предложения за малки пилотни проекти. По данни на Разплащателната агенция общите договорени и разплатени средства по подмярката са в размер на 5 470 117 евро. Бюджетът по подмярката съгласно ПРСР 2014-2020 г. (след 16-то изменение на ПРСР 2014-2020 г.) индикативно е в размер на 8 023 392 евро. Тъй като по подмярката не се предвиждат повече приеми, неусвоеният финансов ресурс по подмярката в размер на 2 553 275 евро се прехвърля към бюджета на подмярка 19.4.

По подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие“ след сключване на всички споразумения за изпълнение на стратегии за ВОМР с 64 МИГ е наличен остатък в размер на 150 803 евро, който също се прехвърля към бюджета на подмярка 19.4.

По подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ са проведени 31 приема на проектни предложения (10 приема за подготвителни дейности и 21 за вътрешнотериториално и транснационално сътрудничество) по общо 5 процедури за прием на проектни предложения и са изпълнени 40 проекта. Още 11 проекта са в процес на изпълнение. Към момента от страна на УО на ПРСР 2014 – 2020 г. се разглеждат последните постъпили 7 проектни предложения със заявена стойност в размер на 1 305 021 евро. Общият размер на договорените, изплатените и необходимите за договаряне на проектните предложения, постъпили по последния прием, средства е в размер на 5 193 208 евро. Предвид недостатъчното време за откриване на нови приеми и изпълнението на нови

проекти, наличният остатък по подмярката в размер на 1 306 792 евро се прехвърля в бюджета на подмярка 19.4.

В следствие на гореизложеното индикативният бюджет на подмярка 19.4 се променя от 34 118 041 евро на 38 128 912 евро. По този начин съотношението на средствата по подмярка 19.4 (за текущи разходи и популяризиране на стратегиите) е в размер на 24,48% от общия размер на публичните разходи в рамките на стратегиите за ВОМР и не превишава границата от 25%, съгласно разпоредбата на чл. 35, параграф 2 на Регламент (ЕС) 1303/2013.

С предложените промени на МИГ, изпълняващи стратегии за ВОМР през програмния период 2014-2020 г., ще се предоставят допълнителни средства за текущи разходи и популяризиране на стратегиите, които ще подкрепят нормалната работа и запазването на екипите на местните групи и ще гарантират успешното изпълнение на стратегиите в полза на местните общности до сключването на споразумения за изпълнение на СВОМР за програмния период 2023-2027 г.

2. Преразпределение на остатъчни средства в рамките на мярка 22 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“

С четиринадесетото и петнадесетото изменение на ПРСР 2014-2020, Управляващият орган на ПРСР 2014-2020 г. разработи и стартира мярката, насочена към подкрепа на земеделски стопани и МСП, особено засегнати от кризата в Украйна – като предвидените средства общо за двете подмерки са в размер на максимално допустимите съгласно изискванията на европейското законодателство 5% от целия наличен пакет от ЕЗФРСР - 28 018 975 евро от ЕЗФРСР, или 32 963 500 евро общо публични средства.

С предложението за 17-то изменение на ПРСР 2014-2020, от Подмярка 22.2. „Извънредно временно подпомагане за МСП, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“ се извеждат средства в размер на 395 919 евро публични средства, които да бъдат преразпределени към Подмярка 22.1. „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани, засегнати от последиците от руското нашествие в Украйна“, с цел компенсиране на надплатени средства в рамките на приключилите вече кампании. Така бюджетът на подмярка 22.1 се увеличава до 29 859 419 евро публични средства.

3. Преразпределение на остатъчни средства в рамките на Инструмента на Европейския съюз за възстановяване (European Union Recovery Instrument – EURI)

В съответствие с Регламент (ЕС) 2020/2094 на Съвета от 14 декември 2020 година за създаване на Инструмент на Европейския съюз за възстановяване с цел подкрепа на възстановяването след кризата с COVID-19, са предоставени и допълнителни средства за 2021 г. и 2022 г. за справяне с последиците от пандемията за селскостопанския сектор и селските райони на Съюза, като за Република България тази сума възлиза на общо 201 936 861 евро от

ЕЗФРСР. Финансирането от страна на Европейския съюз е 100% за операции, получаващи финансиране от допълнителните ресурси.

Регламент (ЕС) 2020/2094 не предвижда предоставяне на финансова помощ по всички мерки, определени в Регламент (ЕС) № 1305/2013, а само за част от тях и при изпълнението на определени параметри. Най-малко 55% от допълнителните ресурси следва да бъдат запазени за тези мерки, при условие че целевото използване на средствата в ПРСР 2012-2020 г. насърчава икономическото и социалното развитие в селските райони и допринасят за устойчиво, и цифрово икономическо възстановяване в съответствие, с целите на агроекологията и климата и по-специално: ефективно използване на ресурсите, включително прецизно и интелигентно земеделие, иновации, цифровизация и модернизация на производствените машини и оборудване, условия за безопасност при работа, възобновяема енергия, кръгова и биоикономика, достъп до висококачествени информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в селските райони, къси вериги на доставки и местни пазари.

От друга страна, за да се постигне по-високата екологична амбиция е заложено най-малко 37% от средствата да бъдат запазени за екологично насочените мерки. Това включва мерките, описани в Регламент (ЕС) № 1305/2013, както и инвестициите за околна среда и климат, включени в чл. 17, също и мерките по подхода ЛИДЕР, и по-специално: биологично земеделие, смекчаване и адаптиране към изменението на климата, включително намаляване на емисиите на парникови газове от селското стопанство, опазване на почвата, включително повишаване на плодородието на почвата чрез улавяне на въглерод, подобряване на използването и управлението на водата, включително икономия на вода, създаване, опазване и възстановяване на местообитания, благоприятни за биоразнообразието, намаляване на рисковете и въздействието на употребата на пестициди и антимикробни средства, хуманно отношение към животните и дейности за сътрудничество по подхода ЛИДЕР.

От определените за България средства в размер на 201 936 861 евро по линия на Инструмента на Европейския съюз за възстановяване (European Union Recovery Instrument – EURI), са прехвърлени общо 149 336 861 към Мярка 4, от които индикативно 66 720 000 евро по подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ и 82 616 861 евро подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“.

Разпределението на средствата от EURI по фокус области, одобрено с шестнадесето изменение на ПРСР 2014-2020 е както следва:

Таблица 5: EURI 16-то изменение, евро, ЕЗФРСР:

Мярка/Подмярка	Средства/ФО	2А	2В	3А	П4 А, Б, В	5А	5Б	5В
М4.1 ЕУРИ	65 789 372				44 005 238	13 929 596	7 854 538	0
М4.2 ЕУРИ	83 547 489			66 616 861				16 930 628
М6.1 ЕУРИ	24 600 000		24 600 000					
М6.3 ЕУРИ	20 000 000	20 000 000						
М10 ЕУРИ	8 000 000				8 000 000			

Общо	201 936 861	20 000 000	24 600 000	66 616 861	52 005 238	13 929 596	7 854 538	16 930 628
------	-------------	------------	------------	------------	------------	------------	-----------	------------

След предложеното преразпределение разпределението на средствата от EURI по фокус области е както следва:

Таблица 6: Предложение за преразпределение EURI 17-то изменение, евро, ЕЗФРСР:

Мярка/Подмярка	Средства/ФО	2A	2B	3A	П4 А, Б, В	5A	5Б	5B
M4.1 ЕУРИ	65 789 372	0	0	0	45 559 168	12 661 728	7 568 476	0
M4.2 ЕУРИ	95 542 489	0	0	78 611 861	0	0	0	16 930 628
M6.1 ЕУРИ	13 750 000	0	13 750 000	0	0	0	0	0
M6.3 ЕУРИ	18 855 000	18 855 000	0	0	0	0	0	0
M10 ЕУРИ	8 000 000	0	0	0	8 000 000	0	0	0
Общо	201 936 861	18 855 000	13 750 000	78 611 861	53 559 168	12 661 728	7 568 476	16 930 628
		111 216 861			90 720 000			
		55.1%			44.9%			

По този начин, общото разпределение по приоритети не се променя спрямо предишното изменение на ПРСР – средства в размер на 90 720 000 евро, или **44,9%** от всички налични, са разпределени за инвестиции в обхвата на чл. 59, ал 6 от Регламент 1305/2013, а средства в размер на 111 216 861 евро, или **55,1%** от всички налични, са разпределени за инвестиции извън „околна среда“ - за насърчаване на икономическото и социалното развитие.

IV. Очаквано въздействие на изменението върху бюджета на ПРСР 2014-2020

С настоящото предложение за изменение се предвижда извеждане на общо **83 542 672 евро от ЕЗФРСР** (на тази сума отговарят 96 359 829 евро публични средства в мерките, от които се прави дедукцията), от гореописаните мерки и подмерки. В това число 3 945 805 евро представляват средства, предназначени за преразпределения вътре в мерки/подмерки от програмата; 66 047 937 евро представляват средства, предназначени за преразпределения между мерки/подмерки; и 13 548 930 евро представляват средства, предназначени за преразпределение в рамките на EURI.

На същата сума ЕЗФРСР, прехвърлена/преразпределена към предложените мерки/подмерки, отговарят 97 295 385 евро публични средства, поради различния интензитет на ЕЗФРСР за някои от мерките. В това число 4 406 790 евро представляват средства, предназначени за преразпределения вътре в мерки/подмерки от Програмата; 79 339 665 евро представляват средства, предназначени за преразпределения между мерки/подмерки; и 13 548 930 евро представляват средства, предназначени за преразпределение в рамките на EURI.

Като резултат, разполагаемите средства от ЕЗФРСР остават без промяна – а именно 3 129 044 775 евро общо за ПРСР 2014-2020, единствено общият размер на публичните средства се увеличава с 935 556 евро публични средства, от 3 789 090 449 евро до 3 790 026 005 евро публични средства. В тази връзка, промяната не оказва влияние върху европейския бюджет.

Като цяло за изменението, са отчетени и съобразени и изискванията на чл. 59, ал. 6 от Регламент 1305/2013, както и т.нар. „non-backsliding principle” (съгласно който тази сума трябва да бъде като съотношение над 35.7%). След всички планирани за прехвърляне суми между мерки и подмерки на ПРСР 2014-2020, по така направените изчисления, съотношението все още е в размер на 35,8 %.

V. Допълнителна обосновка на предлаганите промени

Подготовката и реализирането на 17-то изменение на ПРСР 2014-2020 ще осигури възможност за прилагането на няколко конкретни действия от страна на българските власти, което ще има положителен ефект върху изпълнението на Програмата и същевременно – принос към заложените цели. Конкретните планирани действия включват:

1. Осигуряване на допълнителни средства по подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделските стопанства“ за проектни предложения от прием 2021 г.

Направеното предложение за прехвърляне на средства в размер на **24 682 961 евро публични средства** е с цел увеличение на бюджета по М4.1 /прием 2021 г./ за 216 бр. проекти, получили от 34 т. до 15 т. вкл., които отговарят на условията, изискванията и критериите за финансиране, но за същите не е бил наличен бюджет. Предложението дава възможност за сключване на договори по вече обработени проектни предложения, оценката по които е приключила.

Управляващият орган счита за целесъобразно насочването на средства за проектни предложения, свързани с модернизация на земеделските стопани, като отчита високият интерес от страна на земеделските стопани към инвестиции, пряко свързани с производствената селскостопанска дейност. Още повече, посочените по – горе 216 бр. проектни предложения са преминали успешно етапа на оценка, но поради недостатъчен бюджет същите към момента са в така наречения „резервен списък“.

В конкретния случай, при осигуряването на средства за финансиране на тези проектни предложения, по тях ще бъдат сключени договори, които по данни на земеделските стопани ще бъдат реализирани в кратки срокове, което предполага разплащане на средствата по допълнителните договори да бъде извършено в края на 2024 г. и през цялата 2025 г.

Несъмнено, реализирането на тази мярка ще има освен положителен принос върху изпълнението на заложените цели по ПРСР 2014-2020, но ще осигури подкрепа за повече земеделски стопани в страната.

2. Осигуряване на допълнителни средства по подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“ за проектни предложения от прием 2022 г. по процедури „Улици“ и „Пътища“

Направеното предложение за прехвърляне на средства в размер на **43 863 371 евро публични средства** е с цел увеличение на бюджета по М7.2 /прием 2022 г./ за проекти с инвестиции в общинска пътна и улична инфраструктура. Предложението дава възможност за сключване на договори по подадени проектни предложения през 2022 г.

Към настоящия момент, България е в тежка демографска криза, като някои специалисти не напразно определят ситуацията като демографска катастрофа. Устойчива тенденция е от над 30 години прираста на население да е отрицателен, като за последните няколко години, темпът на отрицателен прираст е рекордно висок – за периода 2014-2018 г. средно около – 0,63 на сто а за периода 2018-2024 г. средно над - 0,72 на сто. Тези данни показват, че страната губи всяка година между 45 000 и 50 000 души от населението си.

Като се има предвид високият темп на тези показатели, влиянието на други трайни неикономически фактори и при запазване на сегашните тежки условия на живот, темпът на стопяване на населението ще се запази и през следващите 10-15 години. А при евентуално влошаване на условията - ще се ускори и задълбочи.

Като главни фактори за намаляването на населението се очертават: отрицателният естествен прираст поради високата смъртност, ниската раждаемост и голяма емиграция. По официални данни, отрицателният естествен прираст определя около две трети от намалението на населението, а емиграцията около една трета. Най-голям дял за демографската криза се формира от населението в селските райони в страната, като в големите градове темпът на намаление на населението все още е малък.

По отношение на емиграцията на населението, се очертават няколко основни причини, като на първо място са посочени ниското заплащане и то основно в районите извън големите градове и липсата на работни места, отново в районите извън големите градове. Липсата на бърз и удобен достъп до образователна и здравна инфраструктура също са сред водещите причини за емигриране на населението основно от селските райони.

Наличието на добра и поддържана транспортна инфраструктура, би довело до повишаване на качеството на живота в селските райони по много показатели, сред които: привлекателност за развиване на бизнес и инвестиране в тези райони, респективно до създаване на нови работни места и повишаване на доходите на местното население; бърз удобен и безопасен достъп, на близките и средно отдалечени малки населени места до големите градове, където са осигурени: качествена образователна, здравна, културна и др. инфраструктура; достатъчно работни места за ниско, средно и високо квалифициран персонал.

Тъй като транспортната свързаност е в основата за развитието на икономиката, както и за създаването на оптимална жизнена среда в селските райони, то тя неминуемо води и до задържане на населението в тези райони, правейки ги по-атрактивни за живеене.

Както по ПРСР 2007-2013, така и по ПРСР 2014-2020, УО на ПРСР подкрепя обновяването на публичната и техническата инфраструктура (пътища, улици и прилежащата им инфраструктура) в селските райони.

При последните състояли се приеми за подбор на проектни предложения през 2022 г. по Подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“, УО на ПРСР обяви бюджет в размер на 50 000 000 евро за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на съществуващи общински пътища и съоръженията и принадлежностите към тях и бюджет в размер на 35 000 000 евро за строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици и тротоари и съоръжения и принадлежностите към тях.

Интересът на кандидатите – общини на територията на селските райони в страната, беше изключително висок и нуждите значително надвишаваха определените бюджети, като:

- по процедурата за Пътища бяха подадени 51 проектни предложения с обща стойност на заявените разходи в размер на 69,3 млн евро.
- по процедурата за Улици бяха подадени 109 проектни предложения с обща стойност на заявените разходи в размер на близо 102 млн евро.

След обработка от страна на ДФ „Земеделие“ на проектите по описаните процедури, към настоящия момент има сключени 39 броя договори за Улици на обща стойност на одобрените разходи в размер на малко над 37 млн евро и 35 броя договори за Пътища на обща стойност на одобрените разходи в размер на близо 51 млн евро.

По процедурите за подбор на проектни предложения и с оглед прилагането на одобрени от КН критерии за подбор наличният бюджет по процедурата за Улици е достатъчен за финансирането на проектни предложения получили до 48 точки вкл. а по процедурата за Пътища до 55 точки вкл. Към настоящия момент не е наличен бюджет за одобрението на 26 проекта с 47 точки и 29 проекта с 45 точки по процедурата за Улици и 15 проекта получили между 42 и 53 вкл. точки по процедурата за Пътища.

Общата стойност на заявените разходи по описаните по-горе проекти е в размер на 69 240 650 евро. Към настоящия момент свободния ресурс по подмярка 7.2 е в размер на 25 801 565 евро и е генериран основно от редуция на разходи по проектите, отказани за подпомагане проектни предложения и намаление на разходите по проектите след проведени процедури и избрани изпълнители по реда на Закона за обществените поръчки.

Във връзка с описаното дотук и с оглед възможността за предоставянето на възможност за финансиране на подготвени от кандидатите и подадени за одобрение проектни предложения,

които са изключително важна част от общата транспортна мрежа, УО на ПРСР 2014-2020 предлага ресурс в размер на 43 863 371 евро да бъде прехвърлен към подмярка 7.2.

Това ще позволи одобрението на близо 70 проекта в изключително кратки срокове и изпълнение на проектни предложения за публична инфраструктура, способстваща задържането на населението в селските райони.

3. Стартиране на целеви прием за инвестиции и дейности, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда, включително ВЕИ, по подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“

Направеното предложение за прехвърляне на средства в размер на **22 728 333 евро публични средства** е с цел определяне на целеви период на прием за проектни предложения по М4.2 за инвестиции и дейности, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда, включително ВЕИ. Предложението е проектите предложения да включват като допустим разход само оборудване, машини и съоръжения, свързани с опазване компонентите на околната среда, вкл. ВЕИ за собствено потребление в преработвателните предприятия.

Предложението е продиктувано от факта, че подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ за земеделските производители и ХВП /преработватели на селскостопански продукти/, поради своя инвестиционен характер на подпомагането, е една от най-атрактивните от ПРСР 2014-2020 предвид широкия набор от подпомагани дейности, които имат изключително важна роля за модернизиране на различните видове производства при преработката на селскостопански продукти.

Посредством финансирането по подмярката, земеделските стопани и преработвателните предприятия имат възможност да осъвременяват своите производствени и организационни процеси чрез внедряването на различни видове машини, съоръжения, оборудване, включително нови технологии и иновативни решения. По този начин те постигат производството на продукция, която съответства на съвременните изисквания на пазара по отношение на качествени и количествени показатели.

Целевата насоченост на планирания период на прием е свързана с подкрепа на инвестиции при преработката на селскостопански продукти, които осигуряват опазване на компонентите на околната среда, включително ВЕИ. Управляващият орган планира в обхвата на допустимите дейности да бъдат включени машини, съоръжения и оборудване с цел възможност за изпълнение на проектите в по – кратки срокове в рамките на 10-12 месеца и планиране на плащанията по тези проекти в края на 2025 година.

Примерни инвестиции, които могат да бъдат включени в целевия прием са: пречиствателни съоръжения и съоръжения за третиране на отпадъци; оборудване на съоръжения за съхраняване или оползотворяване на различни отпадъчни суровини от селскостопански продукти получени в резултат на извършваната преработка; оборудване на съоръжения за съхраняване на отпадни води, включително инсталации за пречистване на отпадъчни води в преработката и маркетинга; инсталации за ВЕИ за производство на енергия за собствено

потребление, включително такива, използващи биомаса; съоръжения и оборудване, позволяващи преработката на отпадъчни суровини от селскостопански продукти използвани за собствено потребление и др.

VI. Други изменения и пояснения

1. Предложения за промяна на текстове, свързани с финансовите условия, в подмерки 4.1 „Инвестиции в земеделските стопанства“ и 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“ – съгласно **Приложение № 1**.
2. Предложение за включване на поясняващ текст в мярка 11 „Биологично земеделие“ – съгласно **Приложение № 2**.
3. Предложение за прецизиране на текст в подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на местни инициативни групи“ – съгласно **Приложение № 3**.

VII. Въздействие от промяната върху показателите

С настоящото предложение за изменение се предлагат единствено изменения във финансовите разпределения по приоритети/мерки/фокус области, с изключение на показателят „Брой операции, получаващи подкрепа за инвестиции в малка по мащаби инфраструктура, включително инвестиции в енергия от възобновяеми източници и спестяване на енергия (7.2)“ – ФО 6В, който се увеличава като стойност от 800 на 860. Не се предвиждат изменения на ключови показатели, вкл. такива за площи.

В резултат на предложените промени, се променят единствено показателите за продукт, директно зависещи като резултат от преразпределенията на бюджетите между различните фокус области/приоритети, съответно тези от рамката за изпълнение (глава 7 на ПРСР 2014-2020) и таргет индикаторите, директно зависещи като резултат от преразпределенията на бюджетите.

VIII. Последващи действия

Предприемане на нормативно изискуеми действия за нотификация на 17-то изменение на Програма за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 г.:

1. Изготвяне на уведомление до Министерство на околната среда и водите за съгласуване на 17-то изменение на Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., съгласно чл. 8, ал. 1 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредба за ЕО), във връзка с чл. 37, ал. 1 и чл. 10, ал. 1 от Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.
2. Съгласуване на проект на Решение на Министерския съвет за одобряване на проект за 17-то изменение на Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г. от Съвета за координация при управлението на средствата от Европейския съюз

(СКУСЕС), на основание чл. 3, ал. 1, т. 4 от Постановление № 70 на Министерския съвет от 2010 г. за координация при управлението на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и за създаване на Съвет за координация при управлението на средствата от Европейския съюз.

3. Внасяне за разглеждане в Министерския съвет на проект на Решение за одобряване на 17-то изменение на Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., на основание чл. 31, ал. 2 от Устройствения правилник на Министерския съвет и неговата администрация.
4. Изпращане на 17-то изменение на Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 г. до органите на Европейската комисия чрез SFC.